

Inšpirácie z vysokých nadmorských výšok

Johannah Bernstein je medzinárodne uznávanou environmentálnou právničkou, ktorá nedávno oslávila významné životné jubileum. V období, keď je svet vystavený množstvu obrovských environmentálnych problémov a prežitie ľudskej spoločnosti závisí od vôle a schopnosti svetového spoločenstva konať, je potrebné vykonať kroky, ktoré sa však netýkajú iba inštitúcií. Každý z nás je súčasťou reťaze, ktorá je potrebná pre dosiahnutie nevyhnutnej radikálnej zmeny. Johannin život, ktorý zasvätila záchrane životného prostredia, je bezpochyby zdrojom veľkej inšpirácie pre nás všetkých. Po ukončení štúdia práva na Oxforde Johannah Bernstein žila a pracovala v mnohých svetových metropolách. Nikdy si nepredstavovala, že si raz otvorí vlastnú konzultačnú kanceláriu 871 metrov nad morom vo Švajčiarskych Alpách. Rozhodnutie presťahovať sa do Švajčiarska, urobila na samite Le Grand Bornard vo Francúzskych Alpách s jedným zo svojich najbližších priateľov Markom Halle, riaditeľom európskej kancelárie Medzinárodného inštitútu pre trvalo udržateľný rozvoj (International Institute for Sustainable Development).

Kancelária s výhľadom

Z jej základne vo švajčiarskom kantone Valais sa Johannina práca stále viac zameriava na trvalo udržateľný rozvoj v horách, či už je to vo Švajčiarsku alebo kdekoľvek inde vo svete. Všetko, čo sa týka hôr, je jej veľmi blízke. Každé ráno deň začína krátkym výstupom a zjazdom na lyžiach alebo si aj so svojimi dvoma zlatými retrievermi a tímom štážistov zapláva v miestnom rybníku. Ak však čerstvý sneh popráša stráne údolia Val de Bagnes, Johannah len ťažko dokáže odolať dokonalým podmienkam na dobrú lyžovačku. A tak deň trávi lyžovaním a noc potom pracou. Ako sama hovorí, šesťhodinové lyžovanie, napriek fyzickej náročnosti, jej dodáva tú správnu dávku energie, aby jej myseľ pracovala s precíznosťou, ktorá je nevyhnutná pri jej práci, a ktorá sa podľa Johanny dá len ťažko nájsť v nižších nadmorských výškach.

„Dizajn a architektúra veľmi ovplyvňujú moju schopnosť tvoriť. Ak nie som v tom správnom priestore, moja energia netečie tak, akoby mala.“ Johannina kancelária sa nachádza v štyristoročnej drevenici – stodole, ktorá bola pôvodne prestavaná na galériu umenia. Neprekvapí ani, že ďalšou nevyhnutnou súčasťou jej optimálneho pracovného prostredia je vážna hudba. Johannah hrá od svojich šiestich rokov na violončelo, najviac miluje komornú hudbu. „Jednou z mojich najväčších záľub je hrať v sláčikových kvartetoch. Je to pre mňa tá najdokonalejšia forma neverbálnej komunikácie. A keď hra štyroch hudobníkov privedie ich individuálne hlasy do harmónie jednoty, je to presne to, čo potrebujeme aj v našej spoločnosti a čo jej tak často chýba.“

Johannah vedie nekonvenčný životný štýl. Ale ako sama hovorí: „Umožňuje mi to byť riaditeľkou nielen toho, čo sa deje okolo mňa, ale aj môjho vnútorného sveta. Nevymenila by som to za nič.“ A dodáva: „Vstupujem do siestej dekády môjho života v najlepšej forme, v akej som kedy bola.“ Hory jej poskytujú inšpiráciu a silu. Je odhodlaná udržať si tento životný rytmus v osobnom, ako aj v profesionálnom živote aspoň do osemdesiatky, presne tak, ako jej milovaný otec, ktorý lyžoval a windsurfoval, až kým neskonal vo svojich 81 rokoch.

Boj za správnu vec

Johannah Bernstein celý svoj život zasvätila environmentálnej diplomacii, osvete a boju za ochranu životného prostredia. Od roku 1999 prevádzkuje svoju konzultačnú kanceláriu pre medzinárodné environmentálne právo. Portfólio jej klientov je obdivuhodné. Johannah bola poradcom väčšiny najdôležitejších environmentálnych organizácií, niekoľkým veľkým nadnárodným spoločnostiam, šiestim národným vládam, skoro všetkým agentúram OSN zaoberajúcim sa trvalo udržateľným rozvojom, a v neposlednom rade teraz pracuje na novej spoločnosti, ktorá bude budovať trvalo udržateľné

Foto: Juraj Kostúrik

aquakultúrne stanice v subsaharskej Afrike.

Počas posledných mesiacov Johannah spolupracovala na tvorbe manifestu o globálnych výzvach na sympóziu s 22 laureátmi Nobelovej ceny, asistovala Ekonomickej komisii pre Európu OSN pri príprave návrhu na dohovor o trvalo udržateľnom a zdravom bývaní, produkovala video o oslavách hôr domorodých komunit pre Svetovú horskú konferenciu v Lucerne (Lucerne World Mountain Conference), zorganizovala a odmoderovala dvojdnový seminár pre Environmentálny program OSN (UNEP) a viedla tréning „zelenej diplomacie“ pre thajské ministerstvo zahraničných vecí.

„Obrovská rozmanitosť mojej práce mi dodáva energiu robiť viac,“ hovorí. „Baví ma zaoberať sa klimatickou bezpečnosťou jeden týždeň a reformou OSN druhý, a medzitým mi volajú kvôli ekologickému bývaní. Práca na rôznych dimenziách globálnej udržateľnosti mi dáva možnosť vidieť dôležité súvislosti, ktoré sú tak nevyhnutné k dosiahnutiu efektívnych politických rozhodnutí v tejto dobe.“

Výnimočné vzdelanie

Chápanie spojitosti je pre Johannu prirodzené. Prvú časť svojho vysokoškolského štúdia ukončila v odbore ekológie človeka na College of the Atlantic v štáte Maine, USA. Tento vysoko interdisciplinárny odbor absolvovala desať rokov pred tým, než bol vytvorený pojem trvalo udržateľný rozvoj. Štúdium pokračovala na jednej z najprestižnejších kanadských právnických škôl – Osgoode Hall Law School a na Oxforde. „Sokratovský tútorský systém ma ovplyvnil od základu. Vyformovalo to moje kriticko-analytické schopnosti a rozvinulo vlastnú filozofiu vzdelávania.“

Podľa tejto filozofie Johannah už vyučovala na niektorých z najznámejších svetových univerzít – Columbia University, University of California, McGill, Duke University, University of Geneva a University Kent's Brussels School of International Studies. „Vyučovať je jednou z mojich najväčších vášní. Mala som obrovské šťastie, že som stretla niekoľko naozaj výnimočných učiteľov, ktorí ma motivovali, aby som hľadala a dosiahla svoj plný potenciál. Je pre mňa čťou mať možnosť predať kus tejto lásky mojim vlastným študentom.“

Mysli globálne, konaj lokálne

Prispôbovať konanie svojim princípom je pre Johannu samozrejme a sama sa snaží znižovať svoju uhlíkovú stopu. Nikdy nevlastnila auto, prevádzkuje kanceláriu s minimálnym použitím papiera, svoje cesty lietadlom počas posledných piatich rokov znížila o 75 percent. Tento proces prispôbovania sa znamenal aj väčšiu zainteresovanosť v jej miestnej komunite vo Val de Bagnes.

Počas posledných dvoch rokov pomáha miestnej NGO Botza vo Verbier pri organizovaní Svetového

Foto: Juraj Kostúrik

horského fóra (World Mountain Forum), ktoré je súčasťou fóra o trvalej udržateľnosti – Verbier Green Pioneering Summit, každoročne sa uskutočňuje v tomto známom lyžiarskom stredisku. S podporou švajčiarskej vlády a UNEP-u Johannah na toto podujatie pomohla získať významných klimatológov, svetoznámych horolezcov a miestne komunity z najrôznejších horských lokalít z celého sveta (Etiópskej vysočiny, pohoria Pamir v Uzbekistane, Dinárskeho oblúku, Karpát a Švajčiarskych Álp), aby si spoločne vymenili svoje skúsenosti a stanoviská na vplyv zmeny klímy na horské ekosystémy. Spoločne tak oslavujú nesmiernu krásu hôr a nenahraditeľné ekologické služby, ktoré horské ekosystémy poskytujú ľudstvu. Zároveň, ako Johannah dodáva, „pomáha nám to uvedomiť si význam dosahu topiacich sa vysokohorských ľadovcov a alarmujúcu, neodvratnú potrebu zmeniť krátkozrakú odozvu časti medzinárodnej komunity na zmenu klímy.“ Johannah uzatvára: „Potrebujeme radikálne odlišnú formu politického vedenia. Malo by to byť vedenie schopné vyvažovať medzi sebou súperiace záujmy spôsobom, ktorý plne zohľadní medze našej planéty a udržateľnosti ekosystémov v ich pôvodnej forme, spájajúce modernú vedu s prastarým poznaním a múdrosťou. V konečnom dôsledku sa nepodari zabrániť ďalším zmenám klímy pomocou redukcie uhlíkových stôp len na základe rozhodnutí jednotlivých vlád alebo priemyslu. Skutočná zmena musí prísť od jednotlivcov, ktorí sa spoja, aby pretransformovali svoje miestne komunity. Toto je jeden z dôvodov, prečo sa vo Verbier tento rok od 9. do 11. decembra, a dúfajme aj mnoho ďalších rokov, znovu uskutoční Svetové horské fórum.“

Naozajstná mentorka

Napriek úspechom, Johannah je a navždy zostane pokorným človekom. Je plná humoru a charizmy. Nemajúc vlastné deti, veľa svojho času venuje svojim krstným deťom a študentom. Je presvedčená, že obklopiť sa mladými ľuďmi je najlepším spôsobom ako zostať mladou srdcom aj duchom. Väčšina jej stážistov sú študenti z európskych a amerických univerzít. „Bolo by pre mňa nemožné dosiahnuť rovnakú kvalitu mojej práce bez mojich stážistov.“ Ďalej podotýka, že „v kreatívnom intelektuálnom procese nie je miesto pre hierarchiu. Ani nechcem, aby sa moji stážisti o mne zmieňovali ako o svojej šéfkke. A prečo by mali, keď sa ja od nich učím rovnako ako oni odo mňa!“ Jej stážisti na tieto skúsenosti naozaj nikdy nezabudnú. Johannah Bernstein im pomáha v práci, pri písaní ich diplomových prác či pri hľadaní ďalšieho kariérneho uplatnenia. Keď je to možné, zúčastňujú sa spolu s ňou aj misií OSN, napr. v Brazílii, Keni, Bosne, Thajsku a onedlho v Ugande.

Johannah Bernstein je renomovanou environmentálnou právničkou s medzinárodnou pôsobnosťou. Má právnický titul z Oxfordskej univerzity a Osgoode Hall Law School (Kanada) a bakalársky titul z College of the Atlantic (Maine, USA) v odbore ekológia človeka.

Johannah Bernstein je súčasťou multilaterálnej environmentálnej diplomacie od roku 1991. Najprv ako riaditeľka kanadskej koalície mimovládnych organizácií, ktoré boli zapojené do Konferencie OSN o životnom prostredí v roku 1992. Ďalej spolupracovala s poprednými medzinárodnými environmentálnymi organizáciami (napr. EarthAction, the Earth Council a Stockholm Environment Institute), pre ktoré vypracovala iniciatívy týkajúce sa problematiky trvalo udržateľného rozvoja ako súčasť odozvy na Samit Zeme (Earth Summit) v roku 1992. Je aj jednou zo zakladajúcich editoriek Earth Negotiations Bulletin, dnes považovaného za jeden z najrešpektovanejších zdrojov informácií pre rokovania OSN o trvalo udržateľnom rozvoji.

Johannah Bernstein sa v profesionálnej rovine zameriava na tri hlavné oblasti. Prvou sú stratégie trvalo udržateľného rozvoja, pri ktorých vykonáva poradenskú činnosť pre národné vlády a medzinárodné organizácie napr. Európsku komisiu (DG Environment a DG Development), organizácie OSN ako UNEP, UNDP, UNITAR, Sekretariát komisie OSN pre trvalo udržateľný rozvoj, UNECE – Ekonomická komisia OSN pre Európu, ako aj ministerstvá životného prostredia a zahraničných vecí Kanady, Švédska, Dánska, Fínska a Holandska).

Johannah Bernstein bola súčasťou štvorčlenného tímu vedeného bývalým fínskym ministrom životného prostredia Pekkomi Haavistom, ktorý po prvýkrát vykonal externé hodnotenie Ekonomickej komisie OSN pre Európu (UNECE) a ktoré bolo neskôr použité ako základ reformy tejto organizácie. Johannah Bernstein tiež spolupracuje s Johannesburg Renewable Energy Coalition (JREC) – koalíciou 80 národných vlád na prípravu efektívneho hodnotiaceho nástroja na zistenie globálneho podielu obnoviteľnej energie. Pripravila tiež draft Stratégie environmentálnej bezpečnosti pre OBSE.

Druhá oblasť záujmu Johannah Bernstein sa zameriava na prácu s vysokoškolskými študentmi a na vedenie negotačných tréningov pre environmentálnych diplomatov. Vytvorila a uviedla tréningový program OSN pre environmentálne rokovania UNEP, UNITAR a i.

Tretou oblasťou jej profesionálneho záujmu je tvorba stratégií pre trvalo udržateľný rozvoj, manažovanie a sprostredkovanie expertného dialógu pre mimovládne organizácie ako International Institute for Environment and Development, International Institute for Sustainable Development, Stockholm Environment Institute, WWF – European Policy Office, Worldwatch Institute, Institute for Environmental Security a Green Cross International. Johannah Bernstein zohrala aktívnu úlohu aj pri príprave tzv. Earth Charter (deklarácia etických princípov trvalo udržateľného rozvoja prijatá organizáciou UNESCO na Generálnej konferencii v roku 2003).

Budíček pre nás všetkých

Jedným z dôsledkov nedávnej klimatickej a finančnej krízy je nevyhnutnosť prijsť k novému spôsobu fungovania našej spoločnosti novým podmienkam a prekonať neadekvátne väzby vedúce ľudstvo do slepej uličky. Jedine tak budeme schopní absorbovať nové, nepredvídané šoky v sociálnej, ekonomickej a ekologickej sfére našej spoločnosti. Johannah tvrdí, že ak sa nám podarí dobre naplánovaná transformácia k trvalej udržateľnosti, máme šancu dosiahnuť zdravý a odolný planetárny systém, ktorý bude schopný udržať a podporovať populáciu Zeme, ktorá sa dnes blíži k siedmim miliardám. Pre dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutná práca na všetkých úrovniach, a preto chce ešte viac zintenzívniť svoju prácu na problematike trvalo udržateľného rozvoja v horských oblastiach v jej domove vo Švajčiarsku.

Hory sú pre Johannu stálym a bezmedzným zdrojom inšpirácie. „Každý deň, keď sa zobudím a vidím Petit Combin (názov miestneho horského vrcholu), krásna ľadovca, ktorý ho pokrýva, mi pripomína všetky dôvody, kvôli ktorým ďalej bojujem za zmenu. Na vlastné oči totiž vidím alarmujúce zmeny, ktoré sa dejú všade okolo nás, aj keď veľa ľudí pred nimi zatvára oči. Topiaci sa Petit Combin mi však pripomína, že už nám nezostáva veľa času a je potrebné konať teraz a hneď.“ Presne takto Johannah plánuje stráviť druhé polstoročie svojho života.

Juraj Kostúrik

Autor absolvoval stáž u prof. Johannah Bernstein v roku 2011

Foto: Juraj Kostúrik

Foto: Juraj Kostúrik